

av Josefin Brink m.fl. (V)

Rättigheter för papperslösa i arbetslivet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen begär att regeringen återkommer med lagförslag om en tydlig skadeståndsskyldighet för arbetsgivare som utnyttjar människor utan papper och om skyldighet att betala mellanskillnaden mellan den lön de betalat ut och den lön som gäller i kollektivavtal i branschen.
2. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag på hur arbetsgivare ska kunna tvingas att betala skadestånd för kränkande behandling till den som utnyttjats.
3. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om att avkriminalisera arbete utan arbetstillstånd.

Skärpta sanktioner mot utnyttjande av papperslösa

I Sverige finns människor som lever gömda och utan papper, de kallas papperslösa. De saknar formell rätt att vistas i landet men är ändå här. Ingen vet exakt hur många de är. En del har tidigare sökt asyl, andra har bedömt utsikterna att få uppehållstillstånd som för små för att ens söka, andra har kommit hit för att arbeta och ytterligare andra har stannat kvar efter ett besök i landet. En del har varit här länge, andra under relativt kort tid. Gemensamt för dem alla är att de befinner sig i en extremt otrygg och utsatt situation.

Arbetsgivare utan skrupler utnyttjar detta. Det finns många vittnesmål om hur papperslösa har utnyttjats för löner långt under kollektivavtalens miniminivåer och till omänskliga villkor i övrigt. Ibland uteblir lönen helt. Eftersom papperslösa riskerar att skickas ut ur landet vågar de flesta inte vända sig till myndigheterna när de utnyttjas. Det känner oseriösa arbetsgivare väl till.

Fackföreningsrörelsen har uppmärksammat de papperslösas situation. Ett fackligt center för papperslösa öppnades i Stockholm 2008 och det förs en aktiv diskussion om hur de fackliga organisationerna bättre ska kunna biträda papperslösa arbetare. Det är ett viktigt arbete i syfte att förbättra både de papperslösas situation och arbetsmarknadens, men det är inte nog.

Det behövs nya verktyg som kan minska pressen på och utnyttjandet av papperslösa på arbetsmarknaden. Arbetsgivare som skor sig på dessa människor ska bli rättsligt ansvariga med kraftigare skadestånd än i dag, vilket också är utgångspunkten i ett direktiv från EU. Däremot ska inte de papperslösa som försörjer sig genom att arbeta straffas för detta. Arbete utan arbetstillstånd måste avkriminaliseras.

Det är redan olagligt att anställa personer som saknar arbetstillstånd och det är olagligt att betala ut svarta löner, men de sanktioner arbetsgivare riskerar står inte i proportion till vinsterna de kan göra på att utnyttja papperslösa. Därför krävs en skärpning av lagstiftningen. Regeringen bör återkomma med lagförslag om en tydlig skadeståndsskyldighet för arbetsgivare som utnyttjar människor utan papper och om skyldighet att betala mellanskillnaden mellan den lön de betalat ut och den lön som gäller i kollektivavtal i branschen. Detta bör riksdagen begära.

Regeringen bör därutöver återkomma med förslag på hur arbetsgivare också ska kunna tvingas att betala skadestånd för kränkande behandling till den som utnyttjats. Detta bör riksdagen begära.

Dagens lagstiftning, där både arbetsgivaren och den anställda kan straffas för det illegala arbetet, skyddar i praktiken de oseriösa arbetsgivarna. Vi menar att arbetsgivarna bör bära hela straffansvaret för själva anställningen. Det skulle förbättra papperslösas möjligheter att kräva löner och arbetsvillkor i enlighet med lagar och avtal, samt att utnyttja rätten att få skadestånd och ersättning i enlighet med vad som anförts i det föregående. Regeringen bör därför återkomma med förslag om att avkriminalisera arbete utan arbetstillstånd. Detta bör riksdagen begära.

Stockholm den 23 september

2011

Josefin Brink (V)

Ulla Andersson (V)

Rossana Dinamarca (V)

Christina Høj Larsen (V)

Wiwi-Anne Johansson (V)

Jacob Johnson (V)